

Samenvatting

Overgewicht bij jongeren is een groeiend probleem. Landelijk heeft gemiddeld een op de zeven kinderen overgewicht. In sommige wijken in Maastricht is dat zelfs al een op de vier kinderen. Daarom is Maastricht sinds 2014 een JOGG gemeente: Jongeren Op Gezond Gewicht. JOGG is een duurzame, intersectorale aanpak die zich inzet om de stijging van overgewicht bij jongeren om te zetten in een daling. Gemeente Maastricht zorgt er samen met haar lokale partners voor dat kinderen gezonder eten en meer bewegen. Publieke en private partijen werken samen in één netwerk.

Uit dit netwerk zijn reeds projecten en activiteiten ontstaan. Door de stuurgroep JOGG Maastricht is eerst een strategie en vervolgens een werkwijze samengesteld ten aanzien van een integrale aanpak. Deze implementatie van het strategisch plan voor Maastricht ligt hierbij aan uw college voor. We gaan gericht aan de slag in twee aandachtswijken, te weten Malberg en Limmel/Nazareth. Stadsbreed werkt dit als een olievlek: we gaan Maastricht breed dezelfde doelstellingen uitdragen. Deze aanpak houdt ook een nieuwe werkwijze in voor de JOGG structuur in de stad.

De kosten die voortvloeien uit deze integrale aanpak worden gedekt door de GIDS gelden: de decentralisatie-uitkering Gezond in de Stad.

Beslispunten

1. Akkoord te gaan met uitvoering van het Plan van uitvoering JOGG Maastricht 2015/2018
2. Akkoord te gaan met het benoemen van Malberg en Limmel/Nazareth tot aandachtswijken JOGG
3. Opdracht te verlenen aan GGD-ZL voor vormgeving JOGG regisseursfunctie op uitvoeringsniveau

1. Aanleiding

Overgewicht bij jongeren is een groeiend probleem. Landelijk heeft gemiddeld een op de zeven kinderen overgewicht. In sommige wijken in Maastricht is dat zelfs al een op de vier kinderen. Een ernstige ontwikkeling. Daarom heeft uw college met de collegenota JOGG van 28 januari 2014 besloten aan te sluiten bij Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG). JOGG is de landelijke beweging voor een gezonde omgeving en een gezonde jeugd. Het is een duurzame, intersectorale aanpak die zich inzet om de stijging van overgewicht bij jongeren (0-19 jaar) om te zetten in een daling. Gemeente Maastricht zorgt er samen met haar lokale partners voor dat kinderen gezonder eten en meer bewegen. Publieke en private partijen werken nauw samen. De gemeente vervult een spilfunctie bij het waarborgen van samenhang en samenwerking.

Vanuit deze doelstelling zijn op twee sporen resultaten behaald. Een eerste vereiste was het vormen van een netwerk. Dit netwerk staat en levert samenwerking en kennisdeling op. Ten tweede zijn we begonnen met doen: activiteiten en projecten die al liepen zijn verbonden, maar er zijn ook nieuwe initiatieven ontstaan. Diverse JOGG-partners in de stad zijn aan de slag: Envida, Stichting Maatschappelijke Projecten Maastricht, Maastricht Sport, MUMC+, Trajekt, de scholen en de GGD. Met deze organisaties is dan ook een stuurgroep geformeerd. Daarnaast is begonnen met inhoudelijk sturen op professionele instellingen, vanaf 2016 door middel van onder andere prestatieafspraken in de subsidiebeschikkingen, en op vrijwilligersorganisaties (middels de subsidietenders). Uit deze samenwerking, het JOGG netwerk, vloeien dus projecten en activiteiten voort. Het netwerk heeft daarnaast door middel van de stuurgroep overeenstemming opgeleverd ten aanzien van 'hoe nu samen verder' in een integrale aanpak, voor de periode 2015-2018. Dit plan voor implementatie van de JOGG strategie voor Maastricht ligt nu aan uw college voor. Het plan is toegevoegd aan deze nota, zie bijlage 1.

2. Context

Maastricht wil een gezonde leefstijl, sport en bewegen stimuleren. Deze richting is vorm gegeven met de sportnota Mee@Bewegen (het programma Meebewegen voor mensen met gezondheidsachterstanden). Op het gebied van gezondheidsbeleid is verder in het Regionaal Beleidsplan 2011-2015 overgewicht als speerpunt genoemd. Met de nota Gezond in de Stad (GIDS) heeft het college vervolgens eind 2014 beleid vastgesteld op het raakvlak van gezondheids-, en sport en beweegbeleid voor de periode 2015-2017. GIDS is gebaseerd op een decentralisatieuitkering van

het Rijk, vanuit het Nationaal Programma Preventie. Met de gelden uit GIDS werken we wijkgericht aan gezondheid. We stimuleren gezond gedrag door aan te sluiten bij de leefwereld van bewoners, door te zorgen voor een gezonde leefomgeving en we stimuleren mensen actief mee te doen aan de maatschappij. JOGG is in dit speelveld een ideale uitvoeringsmethodiek. Het koppelt sport en bewegen aan preventieve gezondheidsbevordering. Dit gebeurt vanuit een hechte samenwerking tussen alle partijen die in deze werkgebieden actief zijn.

3. Gewenste situatie

Deze nota heeft ten doel de aanpak vast te leggen voor JOGG in Maastricht. Deze aanpak, de werkwijze en doelstellingen zijn verwoord in de Implementatie van het strategisch plan JOGG Maastricht. Kort samengevat: we gaan gericht aan de slag in twee aandachtswijken (Malberg en Limmel/Nazareth). Stadsbreed werkt dit als een olievlek: we gaan Maastricht breed dezelfde doelstellingen uitdragen. Wanneer succesvol kunnen we werkwijzen of activiteiten uit de aandachtswijken breder uitrollen. In deze aandachtswijken en in Maastricht gaan alle netwerkpartners aan de slag. We respecteren hierbij ieders eigen projecten maar zien en benutten de kansen door samen te werken richting het gezamenlijk einddoel. Hiervoor is verbinding in de uitvoering noodzakelijk.

3.1 Doel

We streven naar een afname van het percentage kinderen met overgewicht. Niet als doel op zichzelf, maar om een bijdrage te leveren aan een samenleving van gezonde burgers. Burgers die participeren in de samenleving en een goede kwaliteit van leven hebben. We doen dit door netwerken en voorzieningen te versterken en bevorderen, door in te zetten op Meer Bewegen en Gezonder Eten en Drinken. IJkpunten zijn hierbij bijvoorbeeld het aantal kinderen dat voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen, dagelijks groenten en fruit eet, dagelijks ontbijt, lid is van een sportbeweging.

3.2 Aanpak

Voorgesteld wordt de uitvoering van JOGG in Maastricht uit te rollen over twee sporen:

- aanpak in twee aandachtswijken
- aanpak in de hele stad

Beide sporen in samenloop met het GIDS (Gezond in de Stad) programma (zie bijlage 2).

Twee aandachtswijken

De Stuurgroep stelt voor om in twee aandachtswijken een geïntensiverde aanpak in te zetten. In deze wijken wordt een samenhangend aanbod van voorzieningen, projecten en programma's uitgevoerd. Het ligt voor de hand de aandacht te richten op wijken met een lage sociaal economische status (SES). Aangetoond is dat in gezinnen met lage SES en in allochtone gezinnen meer overgewicht, ongezonde leefstijl voorkomt dan in autochtone gezinnen / gezinnen met hogere SES. Daarnaast is ook de opdracht achter het GIDS programma specifiek gericht op wijken met een lage SES.

Uit de Regionale Volksgezondheid Toekomst Verkenning volgt verder dat overgewicht in Maastricht in bepaalde gebieden van de stad meer speelt dan in andere. Voor het behalen van een olievlekwerking naar de rest van de stad is het belangrijk dat er in de aandachtswijken voldoende energie aanwezig is. Wanneer er in een wijk al meerdere initiatieven zijn ligt het voor de hand dáár de krachten te bundelen, zodat ook de samenhang tussen interventies kan worden gevolgd en uitgedragen. Deze optelsom zorgt voor voldoende bodem en aanknopingspunten voor de JOGG-werkwijze en bedoeling: jongeren bewegen richting een gezondere leefstijl. Op basis hiervan zijn de wijken Limmel/Nazareth in oost en Malberg in west benoemd als JOGG wijken. In deze twee wijken gaat een coördinator aan de slag. Deze lokale JOGG regisseur vervult een stimulerende en faciliterende rol in de uitvoering en brengt verbinding aan tussen de activiteiten in de wijk, de netwerkpartners, private partijen en de buurt zelf.

Maastricht-breed

Ook voor de gehele stad Maastricht lopen activiteiten en programma's gericht op het bevorderen van een gezonde leefstijl. Deze activiteiten en programma's worden met elkaar verbonden, de bekendheid vergroot en de onderlinge afstemming bevorderd. In het kader van de duidelijkheid: beide sporen hebben dezelfde boodschap en doelstellingen. Voor de verbinding tussen het netwerk en de diverse voorzieningen komt er een stadsbrede aftrap.

3.3 Regiestructuur

Zoals in de aanleiding geschetst wordt nu na een eerste fase van strategiebepaling de vertaling naar de uitvoering gemaakt. Hierbij hoort ook een vertaalde werkwijze voor het JOGG netwerk.

Uitvoeringsniveau

Voor de uitvoering van JOGG in de aandachtswijken is lokale coördinatie en regie nodig. De 'JOGG regisseur in de wijk' kan in combinatie met het netwerk een integrale werkwijze nastreven op het gebied van preventie en vroegsignalering van gezondheidsproblemen, binnen de aanwezige structuur van de wijk. Daarnaast kan hij of zij het verschil maken door het leggen van verbindingen tussen publieke en private voorzieningen op het gebied van gezondheid, sport en bewegen en de eerstelijnszorg die in de wijk georganiseerd zijn of kunnen worden. Door de JOGG-regisseur in de wijk worden ook het netwerkoeverleg op uitvoeringsniveau georganiseerd en voorgezeten. Belangrijke partners in dit netwerk zijn de scholen, Maastricht Sport, Trajekt, Envida en Stichting Maatschappelijke Projecten Maastricht en de gemeente Maastricht. Het zwaartepunt komt hiermee bij de uitvoering te liggen.

Voor invulling van deze regiefunctie wordt de GGD-ZL voorgesteld. De GGD-ZL is vanuit het oogpunt van gezondheidspreventie een natuurlijke partner en zij beschikt over de benodigde kennis. Deze kennis, expertise en het netwerk van de GGD-ZL als onderzoekorganisatie, maar ook hun inzet binnen diverse projecten kunnen direct gebruikt en aan elkaar geknoopt worden in de aandachtswijken. Het JOGG regisseurschap past goed bij deze insteek en expertise. Daarbij volgt dat de GGD-ZL deze rol ook reeds voor andere gemeenten in de regio vervult, met name in Heerlen. De JOGG-regisseur in de wijk zal werkzaam zijn voor de gemeente Maastricht, vanuit de GGD-ZL.

Beleidsmatige stuurgroep

Deze werkwijze: van intensieve aanpak, via olievlekwerking naar stadsbreed, wordt ook voorgesteld voor de stuurgroep. Er wordt een beleidsmatige stuurgroep ingesteld met als doel de voortgang en de koers te bewaken. Dit overleg wordt getrokken door de gemeente, met de portefeuillehouder Sport en Bewegen als voorzitter. Belangrijke partners hierin zijn de GGD-ZL, het azM en de Universiteit Maastricht. De algehele voortgang wordt 1 à 2 keer per jaar afgestemd met alle stakeholders, zowel uitvoering als beleidsmatig. Daarbij wordt het thema JOGG gekoppeld aan de agenda van het convenant Vitaal Maastricht.

3.4 Communicatie Drink Water

In de eerder genoemde GIDS nota heeft uw college tevens budget bestemd voor brede collectieve bewustwording middels communicatie en media. Stichting Maatschappelijke Projecten Maastricht (SMPM) heeft in dit kader een subsidieaanvraag ingediend voor het project Drink Water, waarmee

jongeren en hun ouders bewust worden gemaakt van de schadelijke effecten van het drinken van suikerhoudende dranken. Deze campagne past goed in het JOGG programma en voorgesteld plan van aanpak. SMPM betaalt zelf € 25.000,- aan het project per jaar en heeft subsidie aangevraagd bij de Provincie ad € 50.000,- per jaar, voor een brede uitrol. Aan de gemeente Maastricht wordt voor de periode 2015-2018 € 25.000,- subsidie gevraagd. De stuurgroep JOGG ondersteunt deze aanvraag en het project maakt als zodanig deel uit van het plan van aanpak JOGG Maastricht. Een beschikking voor deze subsidie volgt op besluitvorming op deze nota.

4. Effect op duurzaamheid en/of gezondheid

Welke positieve gevolgen uitvoering van deze nota voor de gezondheid van de Maastrichtse jeugd heeft is evident: we werken aan een afname van het percentage kinderen met overgewicht. Niet als doel op zichzelf, maar om een bijdrage te leveren aan een samenleving van gezonde burgers. Burgers die participeren in de samenleving en een goede kwaliteit van leven hebben.

5. Effect op de openbare ruimte

Niet van toepassing.

6. Personeel en organisatie

Gemeentelijke inzet op uitvoeringsproces en op beleidsmatige begeleiding wordt opgevangen vanuit bestaande formatie.

7. Informatiemanagement en automatisering

Niet van toepassing

8. Financiën

Kosten:

- communicatieproject Drink Water (per jaar tot en met 2018):	€ 8.333,-
- JOGG regisseur in de wijk via GGD-ZL (per jaar, nu tot eind 2018):	€ 28.184,-
- werkbudget JOGG regisseur (per jaar, nu tot eind 2018):	€ 19.920,-

JOGG is een netwerkaanpak, waarin de gemeente de regierol heeft. Er is geen specifiek JOGG-budget, maar door middel van de gelden die beschikbaar zijn in het GIDS programma kan de

gemeente initiatieven ondersteunen en subsidiëren. De overlap tussen GIDS en JOGG ligt in de doelstellingen preventie en nivellering van gezondheidsverschillen en de gewenste verschuiving naar de nulde lijn. In de GIDS nota is een programma benoemd, door middel van JOGG wordt hier een deel van uitgevoerd. Met name op het vlak van brede bewustwording en de verbinding van preventie en eerstelijns zorg: het communicatieproject, respectievelijk de regisseur in de wijk. Bovenstaande bedragen worden dan ook gedekt met de GIDS gelden, conform eerder collegebesluit van 16-12-2014 (bijlage 2).

9. Aanbestedingen

Niet van toepassing

10. Participatie tot heden

Zoals gezegd is voorliggend uitvoeringsplan tot stand gekomen in een samenwerkingsverband van Envida, Stichting Maatschappelijke Projecten Maastricht, Maastricht Sport, MUMC+, Trajekt, de Maastrichtse scholen en de GGD. Een participatief proces, zowel in de strategiebepaling als in de uitvoering.

11. Voorstel

Beslispunten

1. Akkoord te gaan met uitvoering van het Plan van uitvoering JOGG Maastricht 2015/2018
2. Akkoord te gaan met het benoemen van Malberg en Limmel/Nazareth tot aandachtswijken JOGG
3. Opdracht te verlenen aan GGD-ZL voor vormgeving JOGG regisseursfunctie op uitvoeringsniveau

12. Uitvoering, evaluatie en vervolg

Na besluitvorming op deze nota zal opdrachtverlening met de GGD-ZL plaatsvinden. Conform het plan van aanpak en deze nota en in samenwerking met de GGD-ZI zal het regisseurschap vormgegeven worden. Vervolgens zal zo snel mogelijk gestart worden met uitvoering in de aandachtswijken en organisatie van een startevenement.

Monitoring en evaluatie: voor de doelstellingen van JOGG Maastricht worden afzonderlijke indicatoren benoemd. Per indicator wordt bekeken welke methode voor nul-, en nameting het best

past. De GGD zal in dit kader werken met vragenlijsten die voor de Provincie zijn ontwikkeld voor de provinciale aanpak overgewicht, zo dat cijfers breed interpreteerbaar zijn. Verder zullen vanuit de projecten en activiteiten van de netwerkpartners bruikbare cijfers beschikbaar komen (Coach, Drink Water, Basisschool in Beweging). Voor de invulling van indicatoren en methodes wordt verwezen naar bijlage 1 bij deze nota.

Gemeente Maastricht

jongeren op gezond gewicht

B1: Implementatie strategisch plan JOGG Maastricht

Jongeren Op Gezond Gewicht

September 2015
Implementatie van het strategisch plan
(van december 2014)

INHOUD

- 1. Inleiding**
- 2. Doelstellingen van JOGG Maastricht**
- 3. Werkwijze**
- 4. Aanpak in twee aandachtswijken**
- 5. Aanpak Maastricht-breed**
- 6. Evaluatie, inclusief een nulmeting**
- 7. Communicatieplan**

1. Inleiding

Voor u ligt voorstel voor de implementatie van het Strategisch Plan voor JOGG Maastricht. JOGG is een landelijke beweging die staat voor “Jongeren op Gezond Gewicht”.

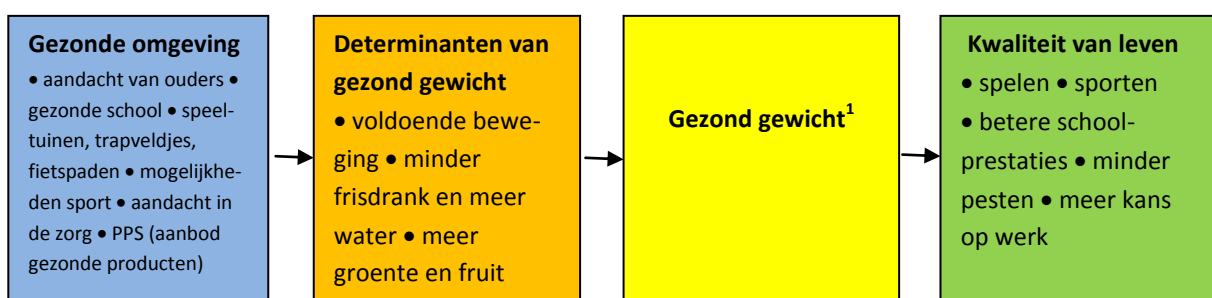
Als JOGG Gemeente streeft Maastricht er naar bestaande initiatieven op het terrein van de bevordering van gezond gewicht voor jongeren te versterken, aan elkaar te verbinden en meer samenhang te creëren. Er zullen ook nieuwe initiatieven en programma’s worden ontwikkeld, afhankelijk van de wensen van burgers en professionals en afhankelijk van opgedane ervaringen. Het strategisch plan is ontstaan in samenwerking met stakeholders (o.m. stakeholdersbijeenkomst 18 juni 2014) en op basis van bestaande initiatieven en ervaringen elders in het land. Het is besproken in de Stuurgroep van JOGG Maastricht¹ op 3 december 2014. Op hoofdlijnen heeft de Stuurgroep ingestemd met de uitgangspunten die in het Strategisch Plan zijn neergelegd. Tegelijkertijd werd aangegeven dat het van belang was het plan concreter uit te werken.

In dit voorstel wordt aangegeven op welke wijze het strategisch plan wordt geïmplementeerd. Daarbij geldt wel dat het ene onderdeel verder kan worden uitgewerkt dan het andere, bijvoorbeeld omdat een aantal activiteiten en projecten al concreet in gang zijn gezet terwijl bij andere initiatieven nog uitvoerende partijen worden gezocht.

Voor een aantal globale gegevens over de ernst van het probleem overgewicht verwijzen we naar het strategisch plan en naar een korte samenvatting in bijlage 1.

2. Doelstellingen van JOGG Maastricht

Uiteindelijk wordt er in Maastricht uiteraard gestreefd naar een afname van het percentage kinderen met overgewicht. Niet als doel op zichzelf, maar om een bijdrage te leveren aan een samenleving van gezonde burgers die participeren in de samenleving en een goede kwaliteit van leven hebben. Hieraan gaan een aantal voorwaarden vooraf (ook in de tijd: zie bijlage 2), die op zichzelf waardevol zijn om te bereiken en waarvan de resultaten eerder meetbaar zijn.

Wanneer er bijvoorbeeld sprake is van een gezonde omgeving en aandacht voor de bevordering van gezond gewicht in alle sectoren zal dat ook op de langere termijn een gunstige invloed hebben op de gezondheid van komende generaties kinderen.

¹ Waarin vertegenwoordigd de gemeente Maastricht, GGD, Envida, Trajekt, MUMC+, Maastricht Sport, SMPM (Stg. Maatschappelijke Projecten Maastricht), Stichting Kom Leren, Stichting Mosa Lira, Stichting LVO.

Voorzitter is wethouder Willems

Voldoende beweging is belangrijk voor kinderen, ook als zij overgewicht hebben. Het verkleint bijvoorbeeld de kans op problemen met de motoriek.

Ook gezonde voeding is van belang, náást het gewenste effect op het gewicht. De Stuurgroep JOGG kiest dan ook voor de volgende doelstellingen:

1. *Netwerken en voorzieningen*

In de periode tussen 2015 en 2018 neemt de aandacht voor de bevordering van gezond gewicht in alle sectoren toe en ontstaat een aanzienlijk aantal nieuwe en/of versterkte voorzieningen, netwerken en programma's op het gebied van een gezonde leefstijl in heel Maastricht en met name in een tweetal aandachtswijken/-gebieden.

Concreet: stijging van het aantal Gezonde Scholen, Gezonde Sportkantines, aantal uren dat er gym/beweging wordt gegeven op scholen of vermindering van aantal snackautomaten op scholen, geformaliseerde afspraken over de ketenaanpak;

2. *Meer bewegen*

Van 2015 tot 2018 wordt op allerlei wijzen ingezet op voldoende beweging door kinderen. Bijvoorbeeld: het percentage kinderen in Maastricht dat voldoet aan de norm gezond bewegen is in 2018 met 5% gestegen

3. *Gezonder eten en drinken*

- Extra inzet op bevordering gezond gewicht -9 maanden tot 4 jaar (het percentage babies dat borstvoeding krijgt stijgt met 5%)

- Minder frisdrank, meer water (5% toename van het aantal kinderen dat slechts één frisdrankje per dag drinkt en en toename van het percentage kinderen dat overwegend water drinkt)

- Groenten en fruit (5% toename van het aantal kinderen dat dagelijks groenten en fruit eet)

- Ontbijten (5% toename van het percentage kinderen dat dagelijks ontbijt).

4. *Afname van aantal kinderen met overgewicht*

In alle leeftijdscategorieën zijn de percentages kinderen met overgewicht, ernstig overgewicht (obesitas) en morbide obesitas afgenomen met 5%.

In de volgende hoofdstukken (3 t/m 6) wordt aangegeven hoe op deze doelstellingen wordt ingezet; in hoofdstuk 7 wordt uiteengezet hoe de resultaten van deze aanpak worden gemeten.

Bovenstaande percentages zijn ambitieuze doelstellingen. JOGG is een uitgesproken netwerkaanpak, waarbij iedere afzonderlijke activiteit of interventie zijn eigen mate van effect kent. Om hier een overkoepelende doelstelling aan te koppelen, meetbaar en met bewijsbare toeleiding van inzet naar effect is lastig. Er zijn zeer veel factoren van invloed op het gedrag van mensen, jongeren. Dit betekent niet dat enkel het netwerk de doelstelling is. We noemen bewust percentages om naar toe te werken. Middels monitoring en evaluatie wordt vinger aan de pols gehouden en het resultaat in kaart gebracht.

3. Werkwijze

Bij de uitvoering van het JOGG programma kiest Maastricht voor drie sporen:

- samenwerking met GIDS (Gezond in de Stad)
- aanpak in twee aandachtswijken
- aanpak in de hele stad

Samenwerking met GIDS

Gezond in de Stad (GIDS) is een programma dat door VWS is uitgezet om in 164 gemeenten te werken aan het terugdringen van sociaal-economische gezondheidsverschillen (SEGV). Hiervoor is ook een bedrag aan geld beschikbaar. Er is in Maastricht een aantal tenders uitgezet met als thema “Samenwerking over grenzen”. Het gaat om een combinatie van vrijwillige inzet, professionele kennis en ondernemerschap. Met de tenders wordt gestimuleerd dat organisaties elkaar opzoeken. Als gevolg kan met minder middelen meer maatschappelijk rendement worden behaald. Deze doelstellingen sluiten nauw aan bij de wijze waarop binnen JOGG wordt gewerkt.

Eén van de tenders is die van een Gezonde Leefstijl. Organisaties kunnen projectvoorstellen indienen waarmee gewerkt wordt aan een gezonde leefstijl. Deze kunnen ook gericht zijn op kinderen en jeugd. Deze voorstellen zullen mede worden beoordeeld naar de mate waarin verbinding wordt gezocht met bestaande initiatieven van JOGG. De voorstellen kunnen wijkgericht zijn, of gemeente breed worden ingezet. De GIDS-projecten kunnen als *aanvulling* worden gezien op de verdere JOGG-aanpak.

In de hoofdstukken 4 en 5 wordt verder ingegaan op de wijkgerichte aanpak en de gemeente brede aanpak

4. Aanpak in twee aandachtswijken

De Stuurgroep heeft er voor gekozen om in twee aandachtswijken een geïntensiveerde aanpak in te zetten. Daarnaast wordt in de gemeente Maastricht als geheel een aantal voorzieningen/activiteiten ontwikkeld (5.).

Keuze voor de wijken

Het ligt voor de hand de aandacht te richten op lage SES wijken, omdat in gezinnen met lage SES en allochtone gezinnen (veel) meer overgewicht voorkomt dan in autochtone gezinnen/gezinnen met hogere SES (zie bijlage). In bijgaand kaartje wordt dit voor Maastricht aangegeven.

Rechts van de Maas zijn Limmel/Nazareth, Witte Vrouwenveld en Wyckerpoort wijken met lage SES. Links van de Maas Caberg, Malpertuis, Mariaberg (zeer laag) en Malberg. De keuze welke wijken te benoemen als ‘aandachtswijken JOGG’ wordt bepaald door een aantal factoren. Uit de Regionale Volksgezondheid Toekomst Verkenning volgt dat overgewicht in Maastricht duidelijk in bepaalde gebieden van de stad meer speelt dan in andere. Daarnaast is voor het behalen van een olievlekwerking naar de rest van de stad belangrijk dat er voldoende energie al aanwezig is. Wanneer er in een wijk al meerdere initiatieven lopen ligt het voor de hand dáár de krachten te bundelen,

zodat ook de samenhang tussen interventies kan worden gevolgd. Zo zijn er in een aantal wijken scholen die bezig zijn het certificaat “Gezonde School” te verwerven, er zijn sport- en beweeg groepen gestart voor kinderen met overgewicht (Coach Sports) en in een aantal wijken zal er door scholen, Maastricht Sport en de GGD worden samengewerkt met Fontys Hogeschool om vóór, tijdens en na school meer te bewegen en aandacht te besteden aan gezond eten en drinken. Trajekt is aanwezig in de lage SES wijken met programma’s en activiteiten (denk aan Playing for Succes, dat zich richt op jongeren).

Deze optelsom zorgt voor voldoende bodem en aanknopingspunten voor de verbinding in de bedoeling van JOGG. Op basis hiervan wordt voorgesteld de wijken Limmel/Nazareth in oost en Malberg in west te benoemen als JOGG wijken.

In de gekozen wijken wordt een samenhangend aanbod van voorzieningen, projecten en programma’s uitgevoerd:

- Alle activiteiten en voorzieningen die er al zijn. Deze worden meegenomen en verbonden met elkaar in de totale aanpak.
- Basisschool in Beweging (Onderzoek en activiteiten i.s.m. Fontys)
- Aansluitend aan Basisschool in Beweging: de Gezonde Schooltender. Zoals aangekondigd in de GIDS nota krijgen deelnemende scholen de kans om subsidie aan te vragen om hun beleid op het gebied van een gezonde leefstijl kracht bij te zetten.
- Active Living (middels VIMP subsidie ZonMW)
- Coach Sports
- Samenwerking private partijen en ondernemers. Voorbeeld: supermarkten (i.o.m. uitvoerende organisaties in de wijk), die fruit en groente bij de kassa leggen, flesjes drinkwater in de aanbieding doen enzovoort.
- Drink Water: het preventieve bewustwordingsproject van Stichting Maatschappelijke Projecten Maastricht.
- Nader te bepalen en in te vullen activiteiten: inzet voor -9 maanden tot 4 jaar. Voorbeelden: drinkwaterbeleid bij kinderdagverblijven, aandacht voor gezonde voeding en bewegen, project met de verloskundigen, aanbieden van de cursus ‘beweegkriebels’ aan de kinderdagverblijven. Om in de wijk te bepalen waar behoefte aan is kan sociale marketing worden ingezet.
- Projecten die vanuit de Lifestyle tenders (een van de thema’s binnen de subsidietenders voor vrijwilligersorganisaties) worden ingediend en goedgekeurd, en die in deze wijken plaatsvinden.
- Maastricht Sport onderzoekt de mogelijkheden om met subsidie van de Provincie de LEFF methode als brede interventie uit te rollen.

De concrete invulling is mede afhankelijk van de aanwezige energie, de mogelijkheden, wensen en behoeften in de wijk.

5. Aanpak Maastricht-breed

Ook voor de gehele stad Maastricht lopen activiteiten en programma’s en worden nieuwe activiteiten uitgezet, maar op een minder intensief niveau. De JOGG regisseur vervult hier een coördinerende rol zoals omschreven in het strategisch plan. Het gaat om:

- Alle reeds bestaande activiteiten in Maastricht, gericht op het bevorderen van een gezonde leefstijl. Deze activiteiten en programma’s worden met elkaar verbonden, de bekendheid vergroot en de onderlinge afstemming bevordert.

- De 'normale' aandacht van Jeugd Gezondheidszorg (JGZ) voor een gezonde leefstijl waaronder voldoende bewegen en gezonde voeding.
- Er wordt ingezet op goede samenwerking tussen JGZ, de eerste lijn, de tweede lijn en aanbieders van bewegen en sport, zodat er een gesloten keten ontstaat van preventie en aanpak van overgewicht. Hier wordt een werkgroep voor ingezet bestaande uit vertegenwoordigers van de verschillende disciplines.
- Scholen besteden al aandacht aan gezonde leefstijl, dit wordt ondersteund door de GGD (Gezonde School) en Basisschool in Beweging. Dit laatste programma wordt namelijk niet alleen in de aandachtswijken opgezet, maar ook verder verdeeld over de stad.
- Inzetten op gezonde sportkantines
- Maastricht breed inzetten op thema Drink Water! Door middel van eerder genoemd project van SMPM, in samenwerking met WML.
- Maastricht-brede GIDS projecten. Bijvoorbeeld in Bianca in de Buurt.
- Er wordt breed over de aanpak van JOGG gecommuniceerd (niet zozeer over de term 'JOGG' maar over het belang van een gezonde leefstijl en de activiteiten die overal plaatsvinden). Hierdoor wordt gestreefd naar het steen-in-de-vijver effect: wijken nemen ideeën van elkaar over, er ontstaat energie en er worden aanvullende plannen gemaakt door professionele organisaties, vrijwillige organisaties, burgers, ondernemers enzovoort.
- Evenementen rond actuele gebeurtenissen. Een kick off JOGG Maastricht, maar ook door aan te haken bij aanpalende thema's (bijvoorbeeld Week van de Opvoeding).

6. Nulmeting en evaluatie

Hieronder wordt per doelstelling aangegeven hoe de uitgangssituatie kan worden bepaald en hoe de output en outcome wordt vastgesteld.

Doelstelling 1: netwerken en voorzieningen (gezonde omgeving)

Doel:

In 2018 is de aandacht voor de bevordering van gezond gewicht in alle sectoren toegenomen en is er een aanzienlijk aantal nieuwe en/of versterkte voorzieningen en netwerken op het gebied van een gezonde leefstijl in heel Maastricht en in een tweetal aandachtswijken.

Indicatoren:

- Toename van aantal organisaties dat aandacht heeft voor gezond gewicht (opgenomen in beleid)
- Toename van voorzieningen op het gebied van een gezonde leefstijl
- Toename van aantal organisaties dat samenwerkt en kortere lijnen

Methode	Doelgroep	Periode	Wie (bestaand/aanvullend)
Sociale kaart	Organisaties op het gebied van welzijn, sport, gezondheid en onderwijs in Maastricht	2015: 0-meting 2018: na-meting	JOGG-regisseur (aanvullend)
Netwerk-analyse (in kaart brengen aantal en intensiteit van samenwerkingsrelaties)	Professionals (publiek en privaat) in deelnemende scholen, wijken die in aanraking komen met jeugd.	2015: 0-meting 2018: na-meting	JOGG-regisseur (aanvullend)
Documenten-analyse (aantal organisaties heeft overgewicht/gezonde leefstijl als doel opgenomen in beleid)	Organisaties op het gebied van welzijn, sport, gezondheid en jeugd in Maastricht	2015: ntb 2018: ntb	Stagiaire UM (aanvullend)

Doelstelling 2: Gezond bewegen

Doelen:

- Het percentage kinderen in Maastricht dat voldoet aan de norm gezond bewegen is in 2018 met 5% gestegen.

Indicatoren:

- Toename van percentage kinderen dat voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen in twee aandachtswijken
- Toename van lidmaatschap sportverenigingen

Methode	Doelgroep	Periode	Wie (bestaand/aanvullend)
GGD-jongerenmonitor	VO: klas 2 en 4	2015: 0-meting 2019: na-meting	GGD (bestaand)
Checkid-vragenlijst ism WML evaluatie (waterdrink-programma)	BO-scholen: ouders van kinderen	2015: 0-meting 2018: na-meting	JOGG-regisseur / beweegcoaches Fontys (aanvullend)

Doelstelling 3: Gezond eten en drinken

Doelen:

- het percentage babies dat borstvoeding krijgt stijgt met 5%
- 5% toename van het aantal kinderen dat slechts één frisdrankje per dag drinkt en 5% toename van het percentage kinderen dat overwegend water drinkt
- 5% toename van het aantal kinderen dat dagelijks groeten en fruit eet
- 5% toename van het percentage kinderen dat dagelijks ontbijt.

Indicatoren:

- Het aantal kinderen dat borstvoeding krijgt
- Het aantal glazen suikerhoudende dranken dat een kind drinkt
- Het aantal dagen waarop een kind groente eet
- Het aantal dagen waarop een kind fruit eet
- Het aantal dagen waarop een kind ontbijt

Methode (zie bij doelstelling 2)	Doelgroep	Periode	Wie (bestaand/aanvullend)
-------------------------------------	-----------	---------	---------------------------

Doelstelling 4: afname kinderen met overgewicht

Doelen:

- In alle leeftijdscategorieën zijn de percentages kinderen met overgewicht, ernstig overgewicht (obesitas) en morbide obesitas afgenomen met 5%.

Indicatoren:

- Percentage kinderen met overgewicht, obesitas en morbide obesitas (BMI)

Methode	Doelgroep	Periode	Wie (bestaand/aanvullend)
GGD-jongerenmonitor	VO: klas 2 en 4	2015: 0-meting 2019: na-meting	GGD (bestaand)
PGO's jeugdgezondheidszorg	2, 5-6, 9-11, 13-14 jarigen	2015: 0-meting 2018: na-meting	GGD (bestaand)
Checkid-vragenlijst	BO: 4-12 jarigen		

7. Communicatieplan

Zoals in hoofdstuk 5. ‘Doelstellingen’ al werd aangegeven is de ambitie van JOGG getrap. Uiteindelijk gaat het om een afname van het percentage kinderen met overgewicht in Maastricht, maar daarvoor moeten voorzieningen in de omgeving worden gerealiseerd en een verandering in houding en gedrag van ouders en kinderen. Gezond gewicht is geen doel op zichzelf maar een middel tot een samenleving van gezonde burgers die participeren in de samenleving en een goede kwaliteit van leven hebben.

Communicatiedoelen

Om deze ambitie te kunnen vervullen stellen we de volgende communicatiedoelen:

1. *Alle partners in het JOGGnetwerk zenden boodschappen uit die kennis, houding en gedrag van jongeren beïnvloeden.*

Door dit netwerk in te zetten creëren we veel contactmomenten tussen doelgroep en boodschap. Doordat partners dit in hun eigen middelen en eigen stijl doen levert dit diverse perspectieven op de gezamenlijke boodschap op. En herhaling hebben we nodig om de boodschap over te brengen. In alle communicatie haken we zoveel mogelijk aan bij voorkeuren van de doelgroep. Daarover meer hieronder bij **doelgroep**. Om een overzicht te krijgen van de middelen die worden ingezet zijn alle partners gevraagd om de matrix met middelen in bijlage 2 te vullen. Hiermee maken we zichtbaar welke middelen, doelgroepen en boodschappen al bewerkt/ingezet worden. De JOGG-coördinator analyseert deze matrix en zorgt ervoor dat eventuele ‘blinde vlekken’ of kansen worden benut.

2. *Betrokken (beleids)medewerkers van alle netwerkpartners zijn overtuigd van de JOGG-gedachte en handelen ernaar. Als de JOGGboodschap wordt aangescherpt of de subdoelen veranderen, nemen de partners dit over en zetten dit in. Er is ruimte voor voortschrijdend inzicht.*

De partners in het JOGGnetwerk communiceren zelfstandig met de doelgroepen. Daarom is het belangrijk dat iedereen de ‘hoofd-boodschap’ goed begrijpt en deze goed formuleert. Er wordt een overkoepelende communicatieset ontwikkeld hiervoor. Uiteraard kan elke organisatie ook eigen accenten leggen, zolang deze geen afbreuk doen aan de boodschap. Daarnaast moeten medewerkers de juiste momenten gebruiken om te communiceren. Om dit te bereiken zorgt de JOGG-coördinator ervoor, dat de lokale visie helder geformuleerd is. Hij deelt deze met alle partners en collega’s. Hij betreft de collega’s bij het formuleren van de boodschap en verbindt hen. Zodat zij elkaar ontmoeten en kennis en ervaring kunnen uitwisselen. Daarbij zorgt hij er ook voor, dat partners elkaars boodschappen en uitingen kunnen zien. Ter lering en inspiratie! Dit gaat onder de JOGGvlag en kan heel makkelijk via bijvoorbeeld een speciaal JOGG Maastrichtaccount op Facebook.

Doelgroep

De hoofddoelgroep is: jongeren.

Om jongeren te bereiken is het nodig dat: we boodschap en middelen afstemmen op ontvankelijkheid. Daarom is het belangrijk om in gesprek te gaan met jongeren.

Om te weten te komen:

- wat voor hen motiverende factoren zijn (“what’s in it for me?”). Zodat we de formulering van de boodschap daarop kunnen aanpassen;
- door welk taalgebruik zij zich aangesproken voelen;

- in hoeverre jongeren hierover zelf willen meedenken. Is interactiviteit mogelijk? Een hogere mate van betrokkenheid laat ruimte voor het inzetten van mensen zelf als communicatiemiddel;
- via welke middelen zij open zouden staan voor de boodschap. Zodat we deze efficiënt kunnen inzetten.

Ook ouders, leerkrachten en (vrijwilligers bij) vrijetijdsverenigingen zijn belangrijke doelgroepen om de gewenste gedragsverandering bij jongeren te bereiken. Via de netwerkpartners bereiken we deze mensen al voor een groot deel. De JOGG-coördinator heeft er aandacht voor, om het netwerk indien mogelijk uit te breiden met een flexibele schil die deze doelgroepen helpen bereiken.

Acties

- Vullen communicatiematrix;
- Benutten kansen die uit de communicatiematrix blijken;
- Regelmatig (iedere 3 maanden) updaten communicatiematrix (vaste contactpersonen bij netwerkpartners leveren dit aan bij JOGG-coördinator);
- Laden en delen van de JOGG boodschap (doorlopend);
- Opzetten en inzetten Social Media accounts voor JOGG voor netwerkpartners (opzetten, daarna doorlopend);
- In het netwerk is er aandacht voor (tijdelijke) landelijke JOGG-campagnes. Waar mogelijk worden deze in communicatie-uitingen verwerkt (door allen, doorlopend. JOGG-coördinator geeft aanzet via social media);
- Opzetten netwerk om input van jongeren te krijgen (door JOGG coördinator);
- Inzetten op 1 overkoepelend JOGGthema voor heel Maastricht: *Drink Water*. Hierbij gebruiken we zoveel mogelijk bestaande middelen, campagnes en netwerken.

Bijlage 1. Overgewicht

Overgewicht bij jongeren in Nederland

Veertien procent van de jeugd heeft overgewicht (RIVM 2012)

Van de jeugd van 2 tot 21 jaar in Nederland heeft 14% overgewicht, waarvan 2% obesitas. Meisjes hebben vaker overgewicht dan jongens (zie *tabel*). Deze cijfers zijn afkomstig uit de Vijfde Landelijke Groeistudie van [TNO](#) uit 2009, waarin gewicht en lengte gemeten zijn onder ruim 20.000 kinderen en jongeren ([Schönbeck et al., 2012](#)).

Tabel: Percentage kinderen en jongeren van 2 tot 21 jaar met overgewicht en obesitas ([TNO, 2010a](#)).

Mate van overgewicht	Jongens	Meisjes
Overgewicht (BMI ≥ 25 kg/m ²)	13,3	14,9
Matig overgewicht (BMI 25 tot 30 kg/m ²)	11,5	12,7
Obesitas (BMI ≥ 30 kg/m ²)	1,8	2,2
Abdominale obesitas (middellomtrek ≥ 102 cm (man) of ≥ 88 cm (vrouw))		

NB. De BMI grenswaarden van overgewicht en obesitas bij kinderen en jongeren wijken af van die van volwassenen.

Invloed lage SES en ethnische achtergrond

Overgewicht bij kinderen en jongeren (en trouwens ook bij volwassenen) komt vaker voor bij gezinnen met een lage SES en bij Turkse en Marokkaanse gezinnen dan bij gezinnen met gemiddelde of hoge SES respectievelijk autochtone gezinnen.

Deze verschillen zijn aanzienlijk: uit een recente studie bleek dat - bijvoorbeeld in den Haag - van de autochtone kinderen van bijna 4 jaar 11% te dik is, terwijl dat percentage bij de Turkse kinderen van dezelfde leeftijd 24% bedraagt en bij de kinderen uit gezinnen met lage SES 19%².

Overgewicht in Maastricht

De Maastrichtse gegevens zijn om onderzoekstechnische redenen niet zonder meer te vergelijken met de Nederlandse, maar onder de Maastrichtse jongeren lijkt (ernstig) overgewicht nog een groter probleem dan landelijk. 12% van de 5-6 jarigen is te zwaar, bij de 9-11 jarigen is dit 17% en bij de 13-14 jarigen 17%. Deze aantallen zijn hoger dan het Zuid Limburgse gemiddelde (respectievelijk 10, 16 en 15%).

Van de GGD hebben we overgewichtcijfers per stadsdeel gekregen:

We zien in navolgend plaatje dat overgewicht met name bij de 9-10 en 13-14 jarigen in de stadsdelen NO en NW (geheel volgens verwachting op basis van SES) hoger is dan in de andere stadsdelen. We hebben de analyses niet op buurtniveau, maar het is aannemelijk dat de percentages in slechte wijken nog boven deze percentages uitkomen.

² "Bevordering van gezond gewicht van -9 maanden tot 4 jaar", onderzoek in opdracht van JOGG en de G4. vdVelden en Warmenhoven 2014

In onderstaande tabel zien het overgewicht (incl. obesitas) weergegeven. De tabel is geen wetenschappelijk correcte weergave, maar maakt de verschillen tussen stadsdelen wel visueel:

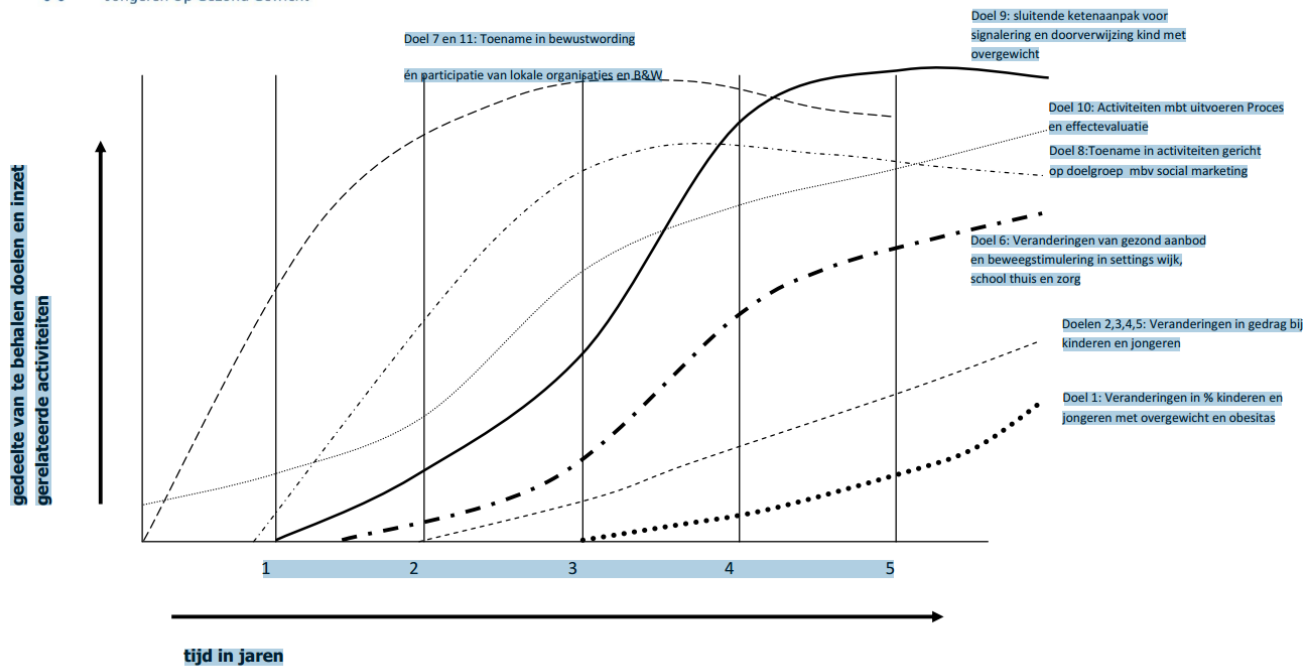

Beweging en voeding

Sport en beweging vergroten het zelfvertrouwen van kinderen en verminderen de kans op chronische aandoeningen en overgewicht. Voor jongeren onder de 18 jaar wordt volgens de 'Nederlandse norm gezond bewegen' dagelijks tenminste 30 minuten matig intensieve lichamelijke activiteit aanbevolen. Daarbij gaat het net zo goed om 'gewoon' bewegen (buiten spelen, fietsen, lopen) als om sporten. De mate waarin kinderen tv kijken en computeren, heeft een ongunstige invloed op het ontwikkelen van overgewicht. De middelbare schoolleerlingen in Maastricht voldoen iets minder vaker aan de beweegnorm, vergeleken met het regiogemiddelde. 35% is geen lid van een sportclub. Veel kinderen en jongeren in Maastricht eten niét elke dag groenten (60%) of fruit (67%) en ontbijten niet tenminste 5 dagen per week (17%). Deze percentages zijn vergelijkbaar met de regio. De impact van dit gedrag op de gezondheid en het gewicht van de Maastrichtse jongeren laat zich raden en biedt een duidelijke noodzaak tot het uitdragen en bevorderen van een gezondere leefstijl: meer bewegen en gezondere voeding.

Bijlage 2

Doelen in de tijd (bron: JOGG)

WWW.JONGERENOPGEZONDGEWICHT.NL

Landelijke partners van JOGG

Bijlage 3. Communicatiematrix

Onderwerp / activiteit:	Doelgroep:	Kanalen:	Regulier of ad hoc	Frequentie:	
ENVIDA:					
1.gezonde groei/leefstijl en ontwikkeling van kinderen Vgl richtlijn overgewicht NCJ ;BBOFFT	Alle ouders van kinderen 0-4 jaar	Face to face advies en info Advies op maat	Regulier en ad hoc	Ongeveer 8 x per jaar eerste levensjaar kind en daarna ongeveer 2 x per jaar	=B2C
2. Info gezonde leefstijl /groei	Alle voorscholen (KDV /PSZ) regio Maastricht en Heuvelland	Face to face advies en info Artikel in blad vd voorscholen	Regulier en ad hoc	een keer per 6 -8 weken j-vp stafvp ong. 4 x per jaar met leidinggevende voorschool minimaal 1 x per jaar artikel bv traktatiebeleid	=B2B
3. afstemming ketenpartners ; diëtisten , kraamverzorgenden, lactatiedeskundige; oa afstemming in voedingsadviezen	Relevante directe ketenpartners	Face to face advies en info Via Overleg structuur	Regulier en ad hoc	Minimaal een keer per jaar	=B2B
4. Moeders die BV geven toeleiden naar mamma – cafe i.s.m. lactatiedeskundige	Borstvoeding	Face to face advies en info	Ad hoc	Op indicatie	=B2C =B2B
5 Envida service Babymassage en peuter en kleutergym; toeleiding door jgz	Kinderen 0-4 jaar	Direct contact op maat o.a. praktisch aan de slag.	Op indicatie	Op indicatie	=B2C =B2B
6 toeleiding bij overgewicht en afstemming samenwerking	Kindergeneeskunde	Face to face contact	Op indicatie	Op indicatie	=B2B
7 onderwerp overgewicht: uitwisseling info	UM sociale geneeskunde/ Academische werkplaats	Op maat	Op indicatie	Op indicatie	=B2B
Onderwerp / activiteit:	Doelgroep:	Kanalen:	Regulier of ad hoc	Frequentie:	

Onderwerp / activiteit:	Doelgroep:	Kanalen:	Regulier of ad hoc	Frequentie:	
KOM LEREN:					
1. Keuring ouder wordend personeel	Personeel kom Leren	Via mail	Regulier	1x jaar voor de betreffende doelgroep	
2. Fruit op school	Kinderen basisschool	Via school	Regulier	2x per week	
3. Sportactiviteiten	Kinderen	Mail/nieuwsbrief/posters/ Kix	Ad hoc	wisselend	
TRAJEKT:					
1. Playing for Success (PFS) Stedelijk	Kinderen Primaire onderwijs Groep 6,7,8 Kinderen Voortgezet onderwijs groep 1 en 2	School/docenten/be sturen onderwijs Mosa Lira komLeren en LVO Trajekt/Jeugdwerkers/Algemeen maatschappelijk werk Maastricht Sport/ Sportcoaches Bedrijfsleven MVV Maastricht	Regulier	Kinderen komen in blokken van 12 weken naar PFS Werving geschied het hele jaar door via de kanalen hiernaast benoemd	
2. Game coaches	Jeugd 15 t/m 23 jaar	Jeugd en jongerenwerk Trajekt Maastricht Sport Verenigingen in de buurt Politie Buurtwewoners	regulier	15 tieners jongeren gaan een heel jaar aan de slag met een opleiding sport en bewegen	
3. Jeugd en jongerenwerk	Jeugd t/m 25 jaar	Maastricht Sport MUMC CJG Onderwijs SMPM	regulier	Dagelijks zijn de agogen van Trajekt betrokken bij de diverse projecten en activiteiten in de diverse wijken. In alle projecten /activiteiten komen de thema's gezondheid en bewegen voldoende aan bod. Dit is in vele gevallen het middel om te komen tot	

Gemeente Maastricht

AGENDAPUNT
B/V/Vp

DATUM
10-12-2014

ORGANISATIEONDERDEEL
Sociaal

CORR.NUMMER
2014.48957

B&W-VERGADERING
16-12-2014

VOORSTEL IN RAAD

BEHANDELEND AMBTENAAR
CJR Gijsselaers / 350 4232

ONDERWERP COLLEGENOTA
Gezond In de Stad - GIDS 2015/2017

E-MAILADRES
christian.gijsselaers@maastricht.nl

MEE TE ZENDEN STUKKEN

- Openbaar
- Vertrouwelijk

STUKKEN TER INZAGE

	PARAAF	DATUM
DOCUMENTBEHANDELING	<i>[Handwritten Signature]</i>	11-12-2014
TOETSING CONCERNZAKEN	<i>[Handwritten Signature]</i>	12-12-2014
DIRECTEUR/MANAGER	<i>[Handwritten Signature]</i>	11-12-14
GEMEENTESECRETARIS	<i>[Handwritten Signature]</i>	12-12-14
PORTEFEUILLEHOUDER weth. Damsma	<i>[Handwritten Signature]</i>	12-12-14

Samenvatting van het onderwerp

Voor u ligt de nota Gezond in de Stad. De nota bevat een uitvoeringsplan op het raakvlak van ons gezondheids-, en sport en beweegbeleid voor de periode 2015-2017. In dit plan gaan we uit van de specifieke omstandigheden en de verschillende leefgebieden van onze burgers. We gaan intensiever samenwerken met het netwerk in de stad. Met deskundigen, zowel professionals als vrijwilligers, maar ook met private initiatieven. Deze aanpak sluit aan bij de speerpunten uit de Wmo/Wvg nota Meer Voor Elkaar (2012) en de Sportnota 2020 - Meer Bewegen.

De komende vier jaar biedt het Rijk via een decentralisatie-uitkering een forse mogelijkheid dit beleid verder in te bedden en te realiseren. In 2014 is namelijk vanuit het Nationaal Programma Preventie (NPP) Alles is Gezondheid het landelijk stimuleringsprogramma Gezond in de Stad (GIDS) uitgebreid. GIDS staat voor een lokale, integrale aanpak van gezondheidsachterstanden. Het doel van het programma is om (sociaal economische) gezondheidsachterstanden binnen wijken te verminderen. De opzet van het stimuleringsprogramma is om te ondersteunen bij een samenhangende integrale Gezonde Wijk aanpak van gezondheidsachterstanden op gemeentelijk niveau.

Voor GIDS wordt vanaf 2014 landelijk € 80 miljoen uitgetrokken. Maastricht kreeg al GIDS gelden (€ 41.000,- per jaar). In 2014 krijgt Maastricht € 144.000,- extra. In de jaren 2015 tot en met 2017 is dit € 382.000,- extra per jaar. In deze collegenota wordt aangegeven hoe Maastricht samen met betrokken lokale partijen tot een aanpak komt die toegesneden is op de lokale situatie en aansluit bij de wensen van het Rijk, onze eigen beleidsdoelstellingen en de ontwikkelingen in het veld.

Beslispunten

1. Akkoord te gaan met de uitvoering Gezond In de Stad – Gids 2015 – 2017;
2. Akkoord te gaan om de gelden 2014 (€ 144.000) in te zetten voor het uitvoeringsprogramma 2015-2017.

Collegenota

**Besluit Burgemeester en Wethouders d.d. 16-12-2014:
conform.**

- A. Deze nota is in overleg met de volgende disciplines geconcipieerd:
- B. Er is wel overeenstemming
- C. Er heeft overleg plaatsgevonden met wethouder Damsma; wethouder Willems.

KORTE INHOUD (GELIJKDUIDEND AAN VOORBLAD)
Gezond In de Stad - GIDS 2015/2017

1. Aanleiding.

Voor u ligt de nota Gezond in de Stad. De nota bevat een uitvoeringsplan op het raakvlak van ons gezondheids-, en sport en beweegbeleid voor de periode 2014-2017. De Wet publieke gezondheid (Wpg) regelt de verhouding tussen Rijk en gemeente als het gaat om het gezondheidsbeleid. De gemeenten hebben de opdracht om het publieke preventieve gezondheidsbeleid vorm te geven. In het gemeentelijk gezondheidsbeleid waren de activiteiten op het gebied van preventie in het verleden vooral gericht op brede voorlichting voor uiteenlopende groepen. Met de Wmo/Wpg nota Meer Voor Elkaar (2012 t/m 2015) is ingezet op de dialoog met de burger. De daarmee gekozen route spreekt van een 'contextgebonden' aanpak, dat wil zeggen een aanpak die is toegesneden op de specifieke omstandigheden in alle leefgebieden van de burger. Waarbij intensief wordt samengewerkt met andere deskundigen, zowel professionals als vrijwilligers. Een mooi voorbeeld van het aansluiten van beleidsdoelen bij deze werkwijze is het gegeven dat Maastricht Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG) gemeente is geworden eerder dit jaar.

De komende vier jaar biedt het Rijk via een decentralisatie-uitkering een mogelijkheid dit beleid verder in te bedden en te realiseren.

In 2014 is namelijk vanuit het Nationaal Programma Preventie (NPP) Alles is Gezondheid het landelijk stimuleringsprogramma Gezond in de Stad (GIDS) uitgebreid. GIDS staat voor een lokale, integrale aanpak van gezondheidsachterstanden. Het doel van het programma is om (sociaal economische) gezondheidsachterstanden binnen wijken te verminderen. De opzet van het stimuleringsprogramma is om te ondersteunen bij een samenhangende integrale Gezonde Wijk aanpak van gezondheidsachterstanden op gemeentelijk niveau.

Voor GIDS wordt vanaf 2014 landelijk € 80 miljoen uitgetrokken. Maastricht kreeg al GIDS gelden (€ 41.000,- per jaar). In 2014 krijgt Maastricht € 144.000,- extra. In de jaren 2015 tot en met 2017 is dit € 382.000,- extra per jaar. Deze toename in de uitkering volgt uit de middelen voor de Zichtbare Schakel. De basisbekostiging van wijkverpleging is vanaf 2015 geregeld via de zorgverzekeringswet, waarin ook vrije ruimte is om vraaggericht, integraal en wijkgericht zorg en ondersteuning te bieden en te schakelen in de wijk. Maastricht krijgt met de toevoeging van de Zichtbare Schakelmiddelen aan de decentralisatie-uitkering Gezond in de Stad extra ruimte voor onder andere de inzet van wijkverpleegkundigen als onderdeel van een integrale aanpak van gezondheidsachterstanden.

Integrale aanpak binnen de lokale context

Bij een samenhangende integrale aanpak gaat het om het wijkgericht werken aan gezondheid, waarbij gezorgd wordt voor een goed toegankelijk (zorg)aanbod in de wijk, stimuleren van gezond gedrag om het aansluiten bij de leefwereld van bewoners, het zorgen voor een gezonde leefomgeving en het stimuleren dat mensen actief mee kunnen doen aan de maatschappij.

Gezondheidsachterstanden zijn hardnekkig en er is geen 'kant en klaar' oplossing. Het effect van interventies is contextgebonden en bij de implementatie moet rekening worden gehouden met specifieke omstandigheden. We gaan dus samen met betrokken lokale partijen komen tot een aanpak die toegesneden is op de lokale situatie.

2. Relatie met bestaand beleid.

Meer voor Elkaar: een centraal thema in het gemeentelijke welzijnsbeleid is actief burgerschap. De krimpende budgetten beperken de mogelijkheden van professionele inzet op de gebieden van participatie en ontmoeten, maar ook (preventieve) gezondheidszorg, bewegen en sporten. Dit nodigt burgers uit om meer samen en meer voor elkaar gaan doen in de buurten. Centrale thema's zijn burgerkracht, eigen regie, ontmoeting en verbinding. Ook in de algemene kaders van de *sociale visie* is vastgelegd dat we als gemeente ruimte geven aan en aansluiten bij 'sociale energie'. In de aanpak publieke gezondheid is eenzelfde kanteling noodzakelijk. Er moet een draai worden gemaakt van aanbod naar vraag. We differentiëren tussen wijken en situaties, omdat de combinatie van problemen elke situatie uniek maakt. We geven de regie terug aan de bewoners van een wijk en werken samen met hen aan oplossingen of verbeteringen.

Meer Bewegen: vanuit de Sportnota 2020 - Meer Bewegen is de doelstelling 'het verbeteren van de mentale en fysieke gezondheid van de Maastrichtenaar door het stimuleren van de structurele sportdeelname en de maatschappelijke (sport) participatie, waardoor een leven lang sporten en bewegen voor iedereen mogelijk wordt'. De Uitvoeringsnota Bewegingsstimulering geeft hier concrete handvatten voor. In het coalitieprogramma 2014-2018 'Wij Maastricht' geeft de nieuwe coalitie hier verdere bestuurskracht aan: "wij doorbreken bestaande institutionele kaders, geven ruimte aan nieuwe organisatievormen en werken samen over de grenzen van organisaties heen. Buiten de geijkte paden zoeken wij naar nieuwe impulsen. Innovatie binnen zorg, welzijn en participatie stimuleren we actief." Gericht aandacht voor (preventieve) gezondheidszorg is er in het focuspunt: "sport, beweging en gezondheid zijn meer dan ooit onlosmakelijk met elkaar verbonden (bijvoorbeeld Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG)).

Lokaal uitvoeringsprogramma Publieke Gezondheid 2014-2015

Leidend voor de beleidsdoelen en daarmee voor de actiepunten in het uitvoeringsprogramma zijn de uitgangspunten:

- Burgerkracht/buurtkracht en dialoog met de burger. Dit wordt vertaald in de keuze voor het terugdringen van gezondheidsverschillen;
- Contextgericht en sociale netwerken: dit leidt tot wijkgerichte, schoolgerichte en verenigingsgerichte interventies;
- Samenwerken is een uitgangspunt vanuit bovengenoemde beleidstukken. Dit pleit voor een integrale netwerksamenwerking. Zowel tussen professionals onderling als tussen professionals en vrijwilligers. Efficiënte inzet van menskracht en van elkaars deskundigheid verhoogt het draagvlak en de gezamenlijke slagkracht. We zetten in op preventie en het voorkomen van.

Manifest Santé:

Op 19 september 2013 hebben diverse netwerkpartners in de zorg hun intenties vastgelegd in het Manifest Santé. Het doel van dit convenant is de beschikbare middelen voor Gezondheid en Zorg zo goed en effectief mogelijk inzetten. Goede, toegankelijke en betaalbare zorg is op lange termijn alleen leverbaar in samenwerking tussen burgers, aanbieders en financiers. Het manifest is ondertekend door de Gemeente Maastricht, GGD Zuid-Limburg, Huis voor de Zorg, Maastricht University, Maastricht UMC+, Mondriaan GGZ, Stichting Gezondheidscentra Maastricht, VGZ, Vivre, ZIO en Envida.

Convenant VGZ:

Zorgverzekeraar VGZ heeft in een convenant met (o.a.) de gemeente Maastricht de intentie uitgesproken om samen te werken op een aantal terreinen waar AWBZ, Zvw, WPG, WMO, Jeugdwet (vanaf 2015) en Participatiewet (vanaf 2015) elkaar raken, met als doel: het bevorderen van de gezondheid en kwaliteit van leven van inwoners in Maastricht; het bevorderen van deelname aan de samenleving; het terugdringen van de (groei van de) kosten van de WMO, Zvw, AWBZ, Jeugdwet en Participatiewet. Dit wordt gerealiseerd door het in samenhang organiseren van preventie om gezondheidsachterstanden terug te dringen. Dit convenant sluit aan bij de intenties en afspraken die eerder door – onder andere – VGZ en de Gemeente Maastricht zijn neergelegd in het manifest Santé Maastricht en het plan Blauwe Zorg.

JOGG:

Sinds voorjaar 2014 is Maastricht JOGG gemeente. JOGG is een meerjarig programma met allerlei acties zoals meer aandacht voor voeding en beweging op school, betere sport- en speelfaciliteiten en voorlichting aan ouders. Samenhang in activiteiten, de samenwerking tussen (lokale) overheden, gezondheidsinstellingen en bedrijven (publiek-private samenwerking) en het inzetten van marketingtechnieken om mensen te verleiden om gezonder te gaan leven (sociale marketing) vormen de belangrijkste onderdelen van de JOGG-aanpak.

Jeugdbeleid

Een belangrijke doelstelling en verantwoordelijkheid van de gemeente is het voorkomen van en vroeg interveniëren bij opgroei en opvoedproblemen, psychische problemen en stoornissen. Door de verbinding te maken met de vindplaatsen werken we aan veilige, gezonde en toegankelijke basisvoorzieningen om kinderen zo lang mogelijk 'gewoon mee te laten doen'.

3. Gewenst beleid en mogelijke opties.

Bovenstaande samenvatting van de verschillende beleidsdoelstellingen zijn samen te vatten in één cultuuromslag: we willen Maastrichtenaren met een gezonde leefstijl, die bewust gezonde keuzes maken en daardoor zelfstandig en vitaal zijn. Om deze cultuur te realiseren stellen we een verregaande koppeling voor tussen de domeinen sport en bewegen, gezondheid, participatie en onderwijs. Er zijn drie primaire redenen tot het verknopen van mogelijkheden, middelen en mensen uit voornoemde beleidsvelden:

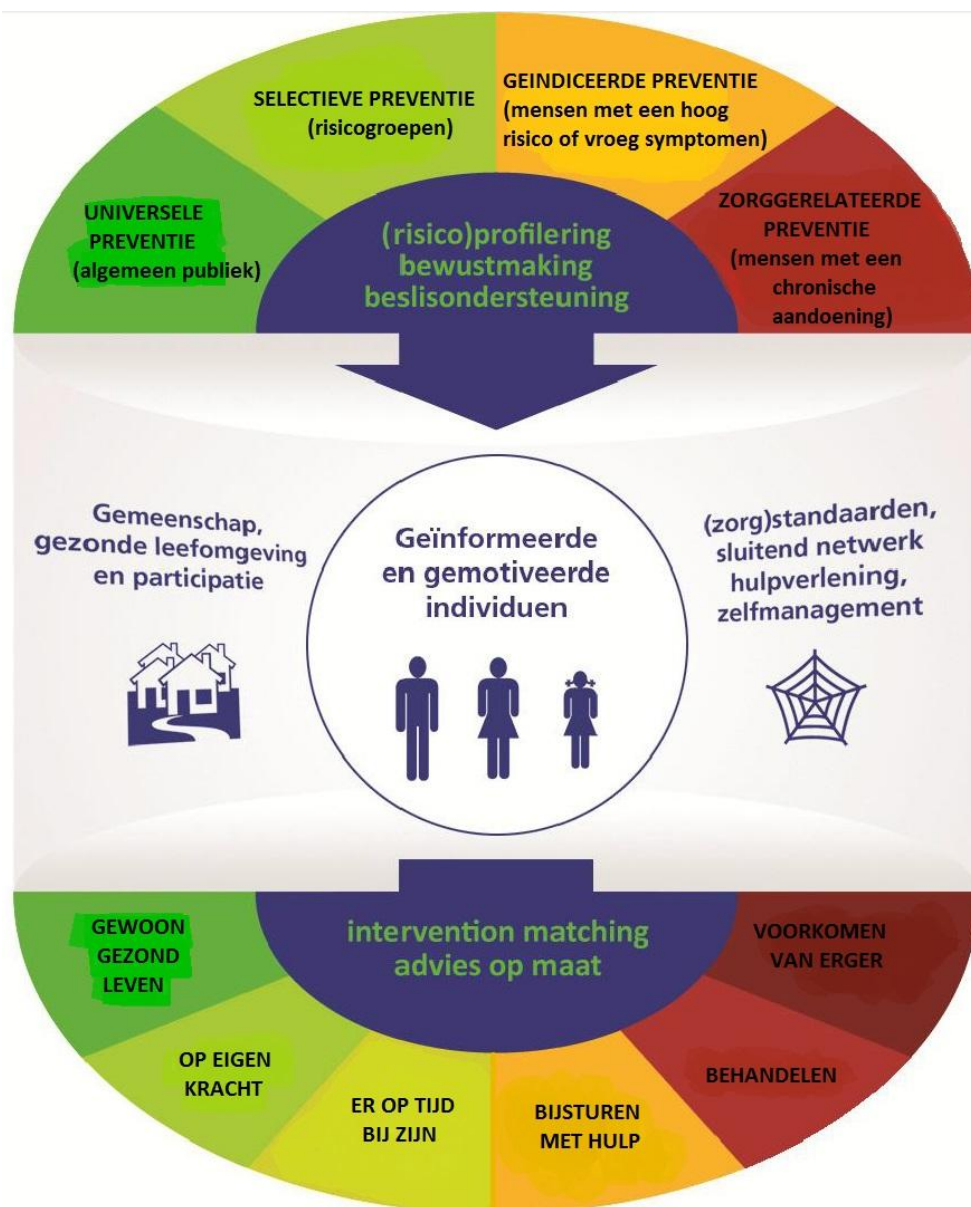
- De overlap in de doelgroep: gezondheidsproblemen komen veel vaker voor in wijken met een lage sociaaleconomische status. Vaak zijn het dezelfde mensen die moeilijk zijn te verleiden tot bewegen, aanpassen van de leefstijl, zelfzorg, het meedoen in de samenleving en het kunnen nemen van eigen verantwoordelijkheid;
- Minder middelen: de huidige overheidsarrangementen in de afzonderlijke domeinen zijn door krimpende budgetten financieel onhoudbaar geworden. Er wordt vaak te veel en te dure professionele ondersteuning ingezet en er is sprake van versnipperde initiatieven en gebrek aan samenhang. De toch al schaarse middelen leveren zo onvoldoende maatschappelijke rendement op;
- Tot slot zijn alle genoemde domeinen bezig met dezelfde exercitie, te weten het herijken van de sturingsfilosofie van de gemeente. Een richting die bekend staat als „de Kanteling“, met meer eigen verantwoordelijkheid van de burger.

Kortom, er zijn een aantal gezamenlijke opgaven op de diverse domeinen, die te maken hebben met versnippering en onvoldoende samenhang, onvoldoende bereik en financiële (on)houdbaarheid. Dit maakt het logisch in de beleidsrealisatie zaken nadrukkelijk te integreren.

Prevent-model

Hier beneden vindt u een schematische weergave van de aanpak zoals we deze in de stad willen gaan organiseren. Dit vertrekpunt is het Prevent-model. Het is gebaseerd op een geïnformeerde en gemotiveerde burger. Deze leeft in een gezonde leefomgeving en doet mee in de maatschappij. Er ontstaat een sluitend netwerk: bottom up vanuit eigen kracht (lifestyle verbetering, preventie). Pas top down hulpverlening, curatie, als het individu daar niet toe in staat is. Met een onderlinge verbinding van vindplaatsen, interventieplaatsen, media: de leefwereld breed.

Collegenota

Het GIDS programma geeft een gecoördineerde en concrete invulling aan al deze velden middels de hierna volgende aanpak.

Aanpak:

Brede bewustwording

Uit diverse onderzoeken blijkt dat mensen zich vaak niet bewust zijn van hun eigen situatie, noch van hun eigen beïnvloedingsmogelijkheden. In 2011 is daarom op initiatief van gemeente en zorgverzekeraar VGZ gestart met de mediaproductie *Bianca in de buurt*, die via TV Maastricht werd uitgezonden. Vervolgens werden de betreffende thema's verdiept in een website, via radio-uitzendingen en in buurtbijeenkomsten in het stadsdeel Noord-West. Deze eerste productie richtte zich vooral op psychische en psycho-sociale problematiek. Middels rijkssubsidie werd deze aanpak op zijn effecten bestudeerd door de Universiteit Maastricht. In 2014 is een nieuwe serie gemaakt *Bianca en het Bankje*, die eind november wordt uitgezonden. Deze serie behandelt naast psycho-sociale elementen ook andere leefbaarheids- participatie en welzijnsthema's. Ook nu weer ondersteund door website, radio en buurtbijeenkomsten (via TOUT Maastricht). Binnen de GIDS aanpak wordt voorgesteld deze media-interventies voor 2015 en verder te gebruiken en uit te breiden naar alle stadsdelen.

Wijkprofielen

Sedert een aantal jaren worden 4 jaarlijks gezondheidsenquêtes gehouden door GGDZL die verwerkt worden in een monitor (Volksgezondheidstoekomstverkenning, vtv) op regionaal (Zuid-Limburg) en lokaal niveau. Dit jaar krijgen we zelfs een monitor op wijkniveau. Daarnaast en aanvullend loopt er momenteel een onderzoek via het Kennisnetwerk Publieke Gezondheid Limburg (Provincie en de beide Limburgse GGD-en) om te komen tot een breed (gezondheids)wijkprofiel. Hier worden alle mogelijke data op het gebied van gezondheid, leefbaarheid, veiligheid (vtv, buurtpeilingen, gebruik voorzieningen, huisartsgegevens, zorgverzekeraars, politie, justitie, enz.) gecombineerd met demografische gegevens in een buurt of wijk. Dit levert dan een wijkprofiel op. Binnen het hierbij voorgestelde GIDS programma is dit een waardevolle bron voor het creëren van draagvlak voor interventies en beleidskeuzes.

Dialog met de buurt

Met bovenstaand wijkprofiel kan gefundeerd een dialoog aangegaan worden met de burgers van een bepaalde buurt of wijk, waarbij herkenning, erkenning, prioritering en initiatieven de thema's zijn. Samen met de burgers wordt dan de agenda voor die betreffende wijk vormgegeven en uitgevoerd. Waar mogelijk wordt hier ook de aansluiting gezocht bij de gesprekken en initiatieven die vanuit andere trajecten worden opgestart (dialoog met jongeren in het kader van jeugdbeleid, resultaten Burgertop 2000).

LifestyleTender(s)

Burgerkracht is in voornoemde beleidskaders (Meer Voor Elkaar en de Sociale Visie) een centraal thema. Hierbij is expliciet overwogen dat dit vraagt om meer ruimte voor creativiteit en flexibiliteit. Ruimte geven aan en aansluiten bij 'sociale energie'. Voorgesteld wordt deze ruimte ook te creëren in het kader van het aanpakken van de sociaal-economische gezondheidsverschillen, door vanuit de GIDS-gelden een subsidiefonds in te stellen. Hiermee gaan we gericht activiteiten ondersteunen die gericht zijn op een gezonde levensstijl. Middels een tender worden doelstellingen gepubliceerd die we gericht willen aanpakken. Vanuit bovenstaande wijkscan/buurtprofiel kan op buurtniveau gestuurd worden op inzet en outcome. Projectvoorstellen die voldoende aansluiten bij de profielen en de doelstelling vanuit JOGG en GIDS worden gehonoreerd met subsidie. Mogelijke criteria voor deze tender:

- Voorstellen betreffen het versterken van bestaande programma's of nieuwe initiatieven. Geen dubbelingen;
- Samenwerking over grenzen (verbinding professionele kennis aan vrijwillige inzet);
- Participatieve insteek richting de doelgroep;
- Publiek-private samenwerking;
- Preventieve insteek: van (na)zorg naar voorzorg, inzetten op brede gezondheidsvaardigheden van de doelgroep;
- Continuïteit: voorstel moet aansluiten bij de core-business van indiener(s).

Waar de tender de vrijheid laat aan indieners om naar eigen kracht en kennis een voorstel te ontwikkelen biedt deze tevens aan de gemeente een sturingsmechanisme. Middels de tender bestaat immers de mogelijkheid speciale aandacht te vragen voor een specifieke doelgroep, een specifiek thema, specifieke problematiek op buurtniveau. Projecten waarin professionals, vrijwilligers en ondernemers bij elkaar komen om een gezonde levensstijl te promoten. De tender, werkwijze en voorwaarden worden de komende maanden voorbereid en uitgewerkt en vervolgens aan uw college voorgelegd (zie 'vervolg en planning').

De Gezonde (en Veilige) School

De school is een voor de hand liggende omgeving voor het bevorderen van een gezonde leefstijl bij kinderen. De school is een plek waar alle kinderen op relatief eenvoudige wijze te bereiken zijn. Onderwijsresultaten, gezondheid en welzijn hangen met elkaar samen.

Een Gezonde School is een school die: *De gezondheid van leerlingen en leerkrachten stimuleert, - educatieve activiteiten uitvoert, Werkt aan een gezonde schoolomgeving, -oog heeft voor signaleren en doorverwijzen, - waar gezondheid onderdeel maakt van het schoolbeleid.* En bij voorkeur een school die samenwerkt met preventiepartners en ouders betreft bij de Gezonde School. Bewezen is dat maatregelen meer effect hebben als scholen deze structureel uitvoeren en als de maatregelen integraal zijn opgezet (RIVM, 2010). In deze aanpak zit een logische verbinding met veiligheid: genotmiddelen en verslavend gedrag en leerlingenzorg en aandacht voor risicoleerlingen. Het Centrum Gezond Leven (CGL, onderdeel van het RIVM) voert de landelijke regie over de Gezonde School-aanpak, in opdracht van het Ministerie van VWS. De Gezonde School-aanpak is een vraaggerichte aanpak, waarbij scholen zelf richting geven aan zowel het thema als de aanpak.

Vanuit deze GIDS nota, alsmede vanuit de JOGG aanpak wordt nu voorgesteld de Gezonde School structureel op de kaart te zetten, te beginnen met scholen in de lage SES buurten door middel van het instellen van een subsidietender 'de Gezonde School'. Een financiële impuls vergroot het draagvlak voor de Gezonde School-aanpak. Te meer daar de scholen (met de ouders) zelf met een plan moeten komen op basis van de Gezonde School-aanpak. Voorwaarden bij deze tender kunnen verder zijn dat de school binnen 2 schooljaren het vignet gezonde school behaald onder begeleiding van de GGD ZL. Hierbij is tevens de prominente link naar de Veilige school en het provinciale plan 'uitrol Vignet Gezonde School Provincie Limburg' te maken. Ook kan worden afgesproken dat er met preferred suppliers uit het eigen lokale netwerk wordt samengewerkt. Dit voorstel wordt nader uitgewerkt en aan uw college voorgelegd (zie 'vervolg en planning').

Coach Sports

De Sportnota 2020 "Mee@bewegen" geeft concrete invulling aan een toekomstbestendig beleid voor sport en bewegen in Maastricht: een integrale aanpak van sport en bewegen, gezondheid, onderwijs, sociale participatie, zorg, toegankelijkheid, inzet op wijk/buurtniveau, spreiding van de accommodaties en het streven naar sterke, vitale verenigingen. De rol van Maastricht Sport binnen dit netwerk is die van regisseur, stimulator, uitvoerder en ondernemer. Maastricht Sport levert dus een substantiële positieve bijdrage aan de gezondheid van de Maastrichtse burger, aan de leefbaarheid van buurten en aan de vitaliteit van de stad. Acties die hiertoe worden ingezet zijn:

- Prioriteit bij inzet in buurten en ten behoeve van leeftijdsgroepen die onder het Maastrichts gemiddelde scoren bij sport- en beweegparticipatie.
- Inzet van publieke en private partners om een vraaggericht sport- en beweegaanbod te realiseren.
- Inzet van lokale menskracht (zoals combinatiefunctionarissen) om verbindingen te leggen tussen sportverenigingen, andere sportaanbieders en locaties waar behoefte is aan sport- en beweegaanbod.
- Bundelen, valideren en uitrollen van kansrijke sport- en bewegconcepten.

Vanuit deze doelstellingen is Maastricht Sport de samenwerking aangegaan met een aantal netwerkpartners: azM (MUMC+), Health Center Amby, Fontys Sporthogeschool en MVV Maastricht onder de naam COACH Sports. COACH, een leefstijlinterventie van MUMC+ in samenwerking met bovenstaande organisaties, omvat meerdere beweegprogramma's waaronder Kicken met Coach, Overgewicht Buitenspel en Beweegmaatjes. De programma's worden onder COACH Sports samengevoegd tot één langdurig en aansluitend programma om te komen tot een volledige interdisciplinaire en integrale leefstijl interventie voor kinderen van 6 tot en met 18 jaar met overgewicht of obesitas. Het voordeel van het samenvoegen van de aparte onderdelen is dat elementen op hun meest effectieve moment naar voren komen in het programma. Door de lange duur van de interventie (34 weken) is de kans van het bereiken van een structurele wijziging van de levensstijl vele malen groter dan bij deelname aan de losse onderdelen.

Wat nodig is om deze werkwijze succesvol te implementeren is de inzet van coördinatie en coaching op de deelnemers in het traject: de Lifestyle coach, naast de garantie van continuïteit van het beweegaanbod en de continuïteit van zorg. In de voorgestelde aanpak gaat Maastricht Sport hiermee aan de slag, samen met de genoemde partners. De inzet van Maastricht Sport zal bestaan uit de accommodaties, facilitering en een stuk coördinatie, inzet van de Lifestyle-coach en stagiaires.

GIDS en Zichtbare Schakel

De basisbekostiging van wijkverpleging is vanaf 2015 geregeld via de zorgverzekeringswet, waarin ook vrije ruimte is om vraaggericht, integraal en wijkgericht zorg en ondersteuning te bieden en te schakelen in de wijk. Maastricht krijgt met de toevoeging van de Zichtbare Schakelmiddelen aan de decentralisatie-uitkering Gezond in de Stad extra ruimte voor onder andere de inzet van wijkverpleegkundigen als onderdeel van een integrale aanpak van gezondheidsachterstanden. Voor 2015 is CZ Zorgkantoor verantwoordelijk voor de inkoop van Wijkverpleging Segment 1; de niet-toewijsbare zorg. Gezien de raakvlakken van deze functie tussen de eerstelijns zorg en het sociale domein, heeft CZ de gemeenten in Maastricht-Heuvelland in oktober 2014 gevraagd advies uit te brengen in het kader van het inkoopproces van deze zorg (inmiddels gegund: Envida). In het advies hebben wij het belang van een goede samenwerking tussen het netwerk Welzijn en Zorg en de wijkverpleegkundigen onderschreven. Omdat de wijkverpleegkundige een belangrijke rol heeft in het verbinden van de eerstelijns zorg en het sociale domein - een 'linking pin' - is een goede samenwerking tussen deze twee disciplines zeer belangrijk.

Op dit moment heeft Maastricht in twee samenwerkingsprojecten afspraken met zorgaanbieders:

- *Zichtbare Schakels* (in Nazareth/Limmel + Wyckerpoort/Wittevrouwenveld); samenwerking met Envida en,
- de *Proeftuin Caberg-Malpertuis* , aangevuld met Brusselse Poort west, Malberg en Oud Caberg (een gebied van ongeveer 15.000 bewoners) ; samenwerking met Envida en Mosae Zorggroep.

Door het toevoegen van de Zichtbare Schakel middelen krijgt Maastricht naast de verhoging van € 144.000,- nog eens drie jaar lang extra GIDS gelden (€ 238.000,- per jaar). Wijkverpleegkundigen kunnen in combinatie met het netwerk in de wijk het verschil maken door meer in te zetten op preventie, vroegsignalering van gezondheidsproblemen en het leggen van verbindingen tussen gemeentelijke voorzieningen en de eerstelijnszorg. Dit is met name belangrijk voor de doelstelling dat ouderen langer zelfstandig blijven wonen in hun eigen omgeving.

De continuïteit van bovenstaande samenwerkingsprojecten is daarom in het kader van de GIDS opdracht belangrijk. Nu CZ in het kader van haar opdracht een aanbieder heeft gecontracteerd, is het dus zaak zo snel mogelijk helder te krijgen welke invulling 'Wijkverpleging segment 1' precies krijgt in die opdracht en welke aansluiting kan of moet worden gemaakt met het sociaal domein (vanuit onze opdracht: preventie en nivellering gezondheidsverschillen en de gewenste verschuiving naar de nulde lijn). Wij gaan daarom in gesprek met de zorgaanbieders en de verzekeraars.

Met CZ voor 2015, en met VGZ die vanaf 2016 de inkoop doet voor eigen verzekerden in Maastricht-Heuvelland. In 2013 en 2014 werd door de gemeente Maastricht € 99.197,- besteed aan bovenstaande samenwerking voor Maastricht Noord Oost. Deelname in de proeftuin CaMa werd betaald door CZ, vanuit een innovatiebudget ouderenzorg van ZONmW. Van het Zichtbare Schakel-gedeelte van de GIDS gelden voor de komende jaren wordt daarom een vergelijkbaar deel gereserveerd om, na overleg met de aanbieders en de zorgverzekeraars, dit te gebruiken in een sluitende aanpak.

4. Duurzaamheid en gezondheid.

Deze nota is geheel in het kader van een duurzame bevordering van de volksgezondheid en sluit aan bij de lijn van bestaand beleid op dit gebied.

5. Personeel & Organisatie.

NVT

6. Informatie en automatisering.

NVT

7. (Duurzame) aanbestedingen.

NVT

8. Beheersparagraaf IBOR.

NVT

9. Financiën

Sedert 2010 stelt VWS middelen beschikbaar aan de G31 via een decentralisatie-uitkering voor extra, integrale inzet op bestrijding gezondheidsachterstanden in wijken, bevordering van een gezonde en veilige leefomgeving, en het creëren van een samenhangende eerstelijnszorg met preventief aanbod. Dit budget bedroeg voor onze gemeente € 41.000 per jaar. In 2014 krijgt Maastricht € 144.000,- extra. In de jaren 2015 tot en met 2017 is dit € 382.000,- extra per jaar. De besteding van deze extra middelen is onderwerp van deze nota.

In de septembercirculaire van het gemeentefonds zijn de bedragen ten met 2015 conform bovenstaand opgenomen. Naar verwachting zal in de decembercirculaire de vertaling van de jaren 2016 en 2017 plaatsvinden.

In totaal zijn in dit kader € 1.278.000,- beschikbaar van 2014 tot en met 2017. Het voorstel luidt de € 141.000,- voor 2014 (nog niet besteed) te reserveren voor 2015 t/m 2017. De planning voor die periode is dan ook gebaseerd op € 430.000,- aan middelen per jaar.

	2015	2016	2017
KOSTEN			
Brede bewustwording (collectieve preventie)	70.000	70.000	70.000
Wijkprofielen	-	-	-
Dialogo met de buurt / Communicatie	15.000	15.000	15.000
Lifestyle-tenders	75.000	75.000	75.000
De Gezonde (en Veilige) School	35.000	35.000	35.000
COACH Sports	95.000	95.000	95.000
GIDS en Zichtbare Schakel	139.000	139.000	139.000
DEKKING			
Extra middelen Decentralisatie-uitkering Gezond in de Stad (GIDS)	382.000	382.000	382.000
Gereserveerde middelen 2014	48.000	48.000	48.000

Verantwoording

Het GIDS programma kent een landelijke stuurgroep en een landelijke adviesraad. In de stuurgroep nemen deel VWS, een vertegenwoordiging van gemeenten, zorgpartijen en Pharos¹. De adviesraad wordt gevormd door experts en landelijke of lokale sleutelpersonen en organisaties. Daarnaast wordt een begeleidingsgroep van wethouders uit GIDS gemeenten gevormd. Van Maastricht wordt verwacht dat we deelnemen aan het overkoepelende programma en een samenhangende aanpak van gezondheidsachterstanden verder ontwikkelen. De staatssecretaris van VWS zal de Tweede Kamer jaarlijks informeren over de voortgang van het stimuleringsprogramma en de besteding van de GIDS-gelden. Daartoe zullen de gemeenten ook jaarlijks benaderd worden om informatie te verstrekken over de wijze van besteding van de middelen die zijn toegekend. Gemeenten zullen worden gevraagd hun activiteiten en resultaten in het kader van de integrale aanpak en besteding van de middelen goed te registreren. Monitoring van de ontwikkeling van gezondheidsachterstanden wordt gerealiseerd door de GGD-en en - landelijk – via de VTV.

10. Voorstel.

Bovenstaande aanpak wordt conform vastgesteld beleid met deze nota in uitvoering gebracht of verder ontwikkeld en vervolgens aan uw college voorgelegd, conform bijgaande planning en financiële kaders.

Beslispunten

1. **Akkoord te gaan met de uitvoering Gezond In de Stad – Gids 2015-2017.**
2. **Akkoord te gaan met de gelden 2014 (€ 144.000) in te zetten voor het uitvoeringsprogramma 2015-2017.**

¹ Pharos is als expertisecentrum al jaren actief op het terrein van de gezondheidsverschillen en de kwaliteit en toegankelijkheid van de gezondheidszorg voor lage ses-groepen en migranten.

11. Vervolg / Planning.

De GIDS aanpak kent een uitrollende werkwijze vanaf begin 2015. Deze uitrol is belangrijk omdat onderdelen aan elkaar gerelateerd zijn of in elkaars verlengde liggen. De in ontwikkeling zijnde wijkprofielen zijn belangrijk voor de invulling van de dialoog met de buurt en de scholen. De uitkomst hiervan is weer van belang voor de invulling van (delen van) de Lifestyle- en Schooltenders. De precieze besteding van de middelen voor de Zichtbare Schakel zijn verbonden met de uitkomst van onze gesprekken met de zorgverzekeraars en de zorgleveranciers, maar ook de buiten de context van de deze nota gelegen ontwikkelingen omtrent wijk of buurtgericht werken.

	2015	2016	2017
PLANNING			
Collectieve preventie/bewustwording (o.a. Bianca in de Buurt)	Vorbereiding en uitvoering vanaf 1 ^{ste} kwartaal 2015	<i>Uitvoering</i>	<i>Uitvoering</i>
Wijkprofielen	Vorbereiding en model ontwikkeling reeds begonnen: verdere uitrol in 2015	<i>Organische uitrol over meerdere wijken</i>	<i>Idem</i>
Dialoog met de buurt/school	2 ^{de} kwartaal: Start met geprioriteerde scholen en lage SES wijken	<i>Organische uitrol over meerdere wijken</i>	<i>Idem</i>
Lifestyle-tenders	2 ^{de} kwartaal uitvoering. Voorstel in college 1 ^{ste} kwartaal 2015	<i>Idem</i>	<i>Idem</i>
School-tenders	3 ^{de} kwartaal uitvoering. Voorstel in college 2 ^{ste} kwartaal 2015	<i>Idem</i>	<i>Idem</i>
COACH Sports	Vanaf 1-1-2015 continu programma	<i>Uitvoering</i>	<i>Uitvoering</i>
Zichtbare Schakel	4 ^{de} kwartaal 2014 en 1 ^{ste} kwartaal 2015 voorbereiding besluitvorming. 1 ^{ste} / 2 ^{de} kwartaal 2015 besluit en eventuele uitvoering.	<i>Uitvoering</i>	<i>Uitvoering</i>

12. Communicatie.

Zoals de uitrol van activiteiten een verweven proces is, zal de communicatie ook een som der delen zijn. Enerzijds zal informatie verstrekking en vergaring plaats vinden vanuit de activiteiten van de gemeente en de GGD (Bianca in de Buurt, BUM, voorlichting, de wijkprofielen, dialoog- en tender bijeenkomsten, etc.) en bijvoorbeeld de digitale advisering en informatisering door CJG. Anderzijds zal aan deelnemende organisaties gevraagd en van ze verlangd worden dat hun communicatie gericht is op een gezonde levensstijl, het maken van gezonde keuzes en het nemen van de eigen verantwoordelijkheid daarin. Communicatie is in het kader van preventie en het overbrengen van de boodschap onmisbaar. Maar ook om de gewenste netwerkversterking tot stand te brengen.

Alle uitwisseling van kennis en ervaring is erg waardevol. Het is daarom zaak deze communicatie bij elkaar te brengen en te resumeren. Deze samenvatting vormt dan de basis voor het in kaart brengen van het overkoepelend (tussentijds) resultaat. Op basis hiervan kunnen we weer vervolgvactiteiten inrichten en uiteindelijk een evaluatie maken van het gehele GIDS proces. Hiertoe wordt een begin gemaakt door middel van een nul meting, in de vorm van een netwerkscan, een beeld van de huidige communicatiestructuur en een rapportage over de gezondheidstoestand van Maastricht anno nu.

Apart van deze nota wordt hiervoor een plan gemaakt. Een voorstel wordt voorbereid voor verdere uitvoering gedurende de komende drie jaar en de daarbij horende oogst.

Openbaar

Deze nota is openbaar.